

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ

Чиж О.В.,

*старший слідчий слідчого управління
фінансових розслідувань ДПП у Солом'янському
районі ГУ Міндоходів у м. Києві*

19 листопада 2012 набув чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України (далі - КПК України).

Розділом II КПК врегульовано питання застосування заходів забезпечення кримінального провадження з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження. Цікавим є той факт, що до прийняття нового Кримінального процесуального Кодексу України окремо поняття заходів забезпечення кримінального провадження окремо виділено не було.

Одним із заходів забезпечення кримінального провадження є тимчасовий доступ до речей і документів. Даний захід є аналогом слідчої дії – виїмки, що була закріплена в Кримінально – процесуальному Кодексі України 1960 року.

У зв'язку із певною несистемністю нового кримінального процесуального законодавства, при застосуванні даного заходу

забезпечення кримінального провадження виникає низка колізій, частина з яких є предметом даного дослідження.

Тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та, у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом, вилучити їх (здійснити їх виїмку).

Так, як заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі і тимчасовий доступ до речей і документів, обмежують права і свободи людини, що відповідно до Конституції України та КПК України охороняються законом, то застосування їх можливе лише на підставі ухвали слідчого судді, суду за винятком випадків, передбачених КПК України.

Тимчасовий доступ до речей і документів відіграє важливу роль під час здійснення доказування у кримінальному провадженні, адже він надає право стороні кримінального провадження звернутися до слідчого судді, суду з клопотанням про ознайомлення з документами, їх вкопіювання та вилучення. Відповідно до вищесказаного, даний захід дозволяє здійснити збирання доказів, а відтак і дослідження обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні.

Статтею 162 КПК України даний вичерпний перелік тих речей і документів, доступ до яких здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду в порядку застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до речей і документів.

Проблема виникає про застосуванні такого виду тимчасового доступу до речей і документів, як доступ до документів, що містить конфіденційну інформацію, в тому числі таку, що містить комерційну таємницю.

Відповідно до статті 93 КПК України, слідчий має право витребувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних речі і документи необхідні для проведення досудового розслідування. Поряд з цим встановлено, що якщо речі і документи, що є конфіденційною інформацією, в тому числі такою, що містить комерційну таємницю, то доступ до даних документів і речей можливо лише на підставі ухвали слідчого судді.

Часто суб'єкти господарювання невірно тлумачать термін «комерційна таємниця», що викликає складнощі при здійсненні досудового розслідування. Визначення «комерційна таємниця» даній у статті 505 Цивільного кодексу України. Даною статтею також врегульовано, які об'єкти не визнаються такими, на які поширюється режим комерційної таємниці.

На практиці виникають питання при проведенні досудового розслідування органами, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, про доступ до тих документів, які є необхідними для повного та всебічного здійснення досудового розслідування. Переважна більшість злочинів, досудове розслідування по яким проводять вищезазначені органи, пов'язані з фінансово – господарською діяльністю суб'єктів господарювання, що відображається на документах, які складаються під час проведення господарської діяльності підприємства.

Проблема полягає у тому, що під час проведення перевірки суб'єкта господарювання податковими органами встановлюється порушення податкового законодавства, про що складається відповідний акт. На підставі даного акту здійснюється відкриття кримінального провадження. Й під час здійснення досудового розслідування органами, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, суб'єкти господарювання, які є учасниками кримінального провадження, відмовляються надавати документи стосовно фінансово-господарської діяльності, за період якого виникло порушення податкового законодавства, зазначаючи, про те, що дані документи містять у собі комерційну таємницю. Проте, даний висновок є хибним, оскільки у статті 505 Цивільного кодексу України даний визначений перелік об'єктів, які містять у собі комерційну таємницю.

Тобто, вказані документи не можуть бути визнані як документами, що становлять конфіденційну інформацію, в тому числі таку, що містять комерційну таємницю у зв'язку з тим, що дані документи необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів; документи які свідчать про сплату податків і обов'язкових платежів; інформація про порушення законодавства України та розміри завданих при цьому збитків; документи про платоспроможність підприємства.

На нашу думку, твердження того, що документи, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів; документи, які свідчать про сплату податків і обов'язкових платежів; інформація про порушення законодавства України та розміри завданих при цьому збитків; документи про платоспроможність підприємств, в тому числі ті документи, що використовувались під час перевірки, не можуть бути документами, що становлять комерційну таємницю у зв'язку з тим, що вони не відповідають вимогам статті 505 Цивільного кодексу України, а саме не становить відомостей технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру.

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що дослідження такого заходу забезпечення кримінального провадження,

як тимчасовий доступ до речей і документів є актуальним, оскільки на практиці виникає низка питань та колізій при використанні даного заходу.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – с. 141
2. Кримінальний процесуальний кодекс України// Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 2013.- № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88
3. Цивільний кодекс України// Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 2003.- № №40-44 ст.356
4. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження відповідно до розділу II Кримінального процесуального кодексу, який набрав законної сили з 20.11.2012 року